19.5.2026

Liite 2c. Luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaisen lausunnon huomioon ottaminen (LAPELY/1830/2021), Tervolan ja Tornion Valkiavaaran tuulivoimahanke ja 400 kV:n voimajohto, Energiequelle Oy, Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alue (FI1301810 SAC/SPA) Tervola, Tornio ja Ylitornio

Yhteysviranomisen kommentti	**Tehty täydennys**
Kilsiaapa-Ristivuoma	
Hankekuvaus	
Natura-arvioinnissa oleva hankekuvaus antaa kohtuullisen pohjan Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiselle. Natura-alueen linnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi olisi ollut tarpeen kuvata tarkemmin tuulivoimaloiden alueen pinta-alaa ja voimaloiden sijoittumista tälle alueelle suhteessa Natura-alueen sijaintiin ja laajuuteen sekä erityisesti Natura-alueella pesivien lintujen muuttoreitteihin. Maa-ainesten otto- ja läjitysalueiden sijaintia ei ole esitetty hankekuvauksessa, eikä niistä mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia pystytä siten arvioimaan luotettavasti.	Voimaloiden sijoittuminen suhteessa Natura-alueeseen ja muihin hankkeisiin on kuvattu raportissa. Maa-ainesten ottoalueesta on tieto arviointiraportissa.
Käytetyt aineistot	
Arviointi ei perustu ajantasaisiin ja tarkkoihin lähtötietoihin. Natura-arviointia varten ei ole kerätty olemassa olevia nykytilatietoja suojeluperusteista tietokannoista tai NATA-lomakkeista, eikä Natura-arvioinnin yhteydessä ei ole tehty luontotyyppi- tai laji-inventointeja. Natura-tietolomakkeen tietoja suojeluperusteiden esiintymisestä ei ole esitetty arvioinnissa. Natura-alueen tietoina on esitetty suojeluperusteet luettelonomaisesti. Käytännössä arvioinnissa ei ole esitetty minkään suojeluperusteen kohdalla nykytilatietoja, eikä hankkeen vaikutuksia suojeluperusteisiin ole siten voitu arvioida luotettavasti. Suureen petolintuun kohdistuvien vaikutusten osalta on viitattu hankkeessa laadittuun törmäysmallinnukseen, mutta törmäysmallinnuksesta puuttuu kokonaan siinä käytetty tausta-aineisto, mm. satelliittiseuranta-aineisto ja muut petolintulentotarkkailun tulokset, eikä niitä ole esitetty myöskään Natura-arvioinnissa. Lapin ELY-keskus huomauttaa, että yhteysviranomainen on Valkiavaaran tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa todennut, että Kilsiaapa-	Arvioinnissa on hyödynnetty mm. seuraavia tietolähteitä: Natura-tietolomake (päivitetty 12/2018), NATA-arviointilomake (päivitetty 2/2017), Metsähallituksen valtion suojelualueiden biotooppikuviotiedot (haettu 2025) ja Lajitietokeskuksen aineistoja (haettu 2/2026). Lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty Valkiavaaran tuulivoimahankkeen luontoselvityksiä (2025 ja 2026)

19.5.2026

Ristivuoma -alueen Natura-arvioinnissa tulee hyödyntää alueelta saatavissa olevaa lähtötietoa ja näitä tietoja on tarvittaessa täydennettävä maastoselvityksin.	Suojeluperustelajien arviointeja täydennetty.
Metsähallitus on inventoinut maastossa Natura-alueen luontotyyppejä 2003. Inventointitiedot on tallennettu Metsähallituksen ULJAS-paikkatietojärjestelmään. Nämä biotooppitiedot ovat saatavissa osittain avoimesta tietokannasta, osittain tietopyynnöllä Lapin ELY-keskuksesta. Arvioinnissa ei ole esitetty minkäänlaista arvioita suojeluperustelinnuston pesimäkannan tilasta olemassa olevien tietojenkaan perusteella verrattuna Natura-tietolomakkeen tietoihin (Lajitietokeskuksen aineistot, Lintuatlaslaskennat (mm. 2022), Bird Life Suomen TIIRA-havainnot jne.). Vähintään nämä tiedot olisi tullut hankkia Natura-arvioinnin lähtöaineaineistoksi, ja tarkentaa tietoja tarvittaessa maastossa tehdyin kartoituksin ja seurannoin. Natura-alueen biotooppikuviotiedot ja lajihavainnot ovat osittain sen verran vanhoja, ettei suojeluperusteita koskevia, olemassa olevia tietoja voi pitää ajantasaisina.	NATA-lomakkeen tietoja lintulajien pesimäkannasta hyödynnetty arvioinnissa. Natura-alueen biotooppikuviotiedot ja lajihavainnot on ajantasaistettu (Metsähallituksen biotooppikuviot, Suomen lajitietokeskuksen lajihavainnot).
Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet	
Kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin sekä linnustoon kohdistuvat vaikutusmekanismit on kuvattu, tunnistettu ja perusteltu arviointia varten riittävän hyvin lukuun ottamatta tuulivoimaloiden alueen ja voimaloiden sijaintien vaikutuksia Natura-alueella pesiviin, muuttaviin lintuihin ja Natura-alueen suureen petolintuun. Linnuston kohdalla vaikutusmekanismeja on käsitelty yleisellä tasolla, mutta ei erityisesti arvioitu vaikutusmekanismeja huomioiden Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen ja sen suojeluperusteiden erityispiirteet. Arvioinnissa on esitetty lintujen kiertävän tuulivoima-alueet ja voimalat pääsääntöisesti jo etäältä, mutta siinä ei ole tunnistettu tämän ilmiön mahdollista häirintä- ja estevaikutusta Natura-alueelle pesimään saapuviin ja sieltä muutolle lähteviin suojeluperustelintuihin. Arvioinnissa ei ole kuvattu tai arvioitu Natura-alueen suojeluperustelajien herkkyyttä ja haavoittuvuutta tuulivoimalarakentamisen ja -purkamisen aikaisille tai tuotantovaiheen vaikutuksille. Linnustoon kohdistuvien vaikutusmekanismien osalta Natura-arviointia ei voida pitää asianmukaisesti laadittuna.	Voimalavaihtoehtojen vaikutukset suureen uhanalaiseen petolintuun on kuvattu viranomaisliitteessä. Täydennetty vaikutuksia ja mahdollisia yhteisvaikutuksia suojeluperustelajeihin.
Tuulivoimahankkeen vaikutusaluetta ei ole esitetty muilta osin kuin sanallisesti meluvaikutusten osalta, eikä arviointiasiakirjassa ole karttaesitystä hankkeen vaikutusalueista, mikä myös heikentää arvioinnin luotettavuutta.	Vaikutusalue on esitetty kappaleessa 8.1. Meluvaikutusten vaikutusalueesta on esitetty kartta YVA-selostuksen kappaleessa 12.4.

19.5.2026

Epävarmuustekijät	
ELY-keskus katsoo, että puuttuvat lähtötiedot ja Natura-alueelle pesimään saapuviin muuttolintuihin kohdistuvien vaikutusten huomiotta jättäminen ovat huomattavia epävarmuustekijöitä arvioinnille.	Lähtötietoja ja vaikutusten arviointia täydennetty.
Vaikutusten merkittävyyden arviointitapa	
Luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän Komission tiedonannon (Euroopan Komissio 20191) mukaan merkittävän vaikutuksen käsitettä ei tule määritellä mielivaltaisesti vaan sen tulee perustua objektiivisiin, mieluiten kvantifioitaviin kriteereihin. Merkittävyyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon suunnitellun toiminnan luonne sekä kyseisen alueen ja siellä esiintyvien lajien ja luontotyyppien erityispiirteet sekä alueen suojelutavoitteet. Vaikutuksen merkittävyyteen vaikuttavat mm. vaikutuksen suuruus, tyyppi, laajuus, kesto, voimakkuus, ajoitus, todennäköisyys ja kunkin luontotyypin ja lajin haavoittuvuus.	Vaikutusten merkittävyyden arviointia on täydennetty Natura-arvioinnin kappaleeseen 4.
Komission tulkintaohjeen (Euroopan Komissio 2021, s. 20, 442) mukaan vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa tarkastellaan muun muassa luontotyypin menetyksen tai heikentymisen (vrt. luontotyypin edustavuus ja luonnontilaisuus) suhteellista pinta-alaa tai lajin suhteellista yksilömäärää.	Vaikutusten merkittävyyden arviointia liittyen pinta-alaan ja lajin suhteelliseen yksilömäärään on täydennetty Natura-arvioinnin kappaleessa 4.3.
Natura-arvioinnin rakenteen, toteuttamistavan ja vaikutusten merkittävyyden arvioinnin kuvauksissa on viitattu Europan unionin vanhaan julkaisuun ja Euroopan komission vanhaan tiedonantoon sekä käytetty tietosisällöltään pääosin vanhentunutta Södermanin (2003) luokittelua ja ohjeistusta. Toisaalta oppaana on kerrottu käytetyn Suomen ympäristökeskuksen uudistettua Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -opasta (2. korjattuun painos, Mäkelä & Salo 2023), mutta arviointia ei kuitenkaan ole tehty oppaan (luku 12) mukaisesti. Arvioinnissa käytetty merkittävyyden arviointitapa ei ole komission ohjeistuksen (2021) eikä päivitetyn luontoselvitysoppaan (Mäkelä & Salo 2023) mukainen. Arviointia ja sen johtopäätöksiä ei ole perusteltu vaikutusmekanismeista ja vaikutusalueista suojeluperusteisiin kohdistuviin vaikutuksiin huomioiden mm. eri lintulajien ominaisuudet sekä elinpiirien ja käyttäytymisten erot. Käytännössä varsinaista arviointia ei ole tehty suojeluperusteittain asianmukaisesti esittäen kunkin lajin Natura-aluekohtaiseen nykytilaan ja lajin herkkyyteen sekä vaikutusmekanismikohtaiseen tarkasteluun perustuen, vaan vaikutusmekanismeista on annettu yleisiä kuvauksia, arvioinnissa on tyydytty	Arvioinnin kuvausta ja merkittävyyden arviointia tarkennettu vastaamaan paremmin päivitettyä luontoselvitysopasta (Mäkelä & Salo 2023).

pintapuoleiseen arvioon ja johtopäätökset on tehty yleisellä tasolla ilman kunnollisia suojeluperustekohtaisia perusteluja.	
Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen suojelutavoitteet	
Natura-arvioinnin perusteella ei voida todeta, että Valkiavaaran tuulivoimahankkeen toteuttaminen olisi Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa. Varsinainen tuulivoimaloiden alueen rakentamisen ja toiminnan aikeisten vaikutusten nykytilatietoihin perustuva suojeluperustekohtainen arviointi ja siten myös arviointi Natura-alueen suojelutavoitteisiin on jätetty tekemättä, eikä siten arvioinnin perusteella pystytä hankkeen aiheuttamaa suojeluperusteisiin kohdistuvaa merkittävää heikentymistä poissulkemaan.	Arviointia täydennetty suojeluperustelajien osalta.
Sähkönsiirron osalta Lapin ELY-keskus kuitenkin yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, jonka mukaan voimajohtoreittivaihtoehtojen etäisyys (vähimmillään 8 km) Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueesta on niin pitkä, että sähkönsiirron merkittävät heikentävät vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin voidaan katsoa olevan poissuljettuja.	
Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit	
Arvioinnissa ei ole pystytty arvioimaan vaikutuksia luontotyyppikohtaisesti.	Natura-arviointiin lisätty luontotyyppikohtainen arviointi.
ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kuitenkin luontotyyppien kohdalla Natura-arvioinnin johtopäätös on oikean suuntainen. Valkiavaaran tuulivoimahankkeen toteuttamisen vuoksi Natura-alueen suojeluperusteluontotyyppeihin kohdistuva merkittävä heikentyminen on poissuljettua tuulivoimaloiden alueen ja Natura-alueen välisen etäisyyden perusteella maa-ainesten ottamisen ja läjittäminen aiheuttamia mahdollisia vaikutuksia lukuun ottamatta. Maa-ainesten ottamis- ja läjittämispaikkoja ja liikuteltavien maa-ainesten määriä ei ole esitetty Natura-arvioinnissa, eikä siten niiden vaikutuksia suojeluperusteluontotyyppeihin ja -lajistoon pystytä arvioimaan.	Etäisyyden perusteella (yli 3,9 kilometriä) maa-ainesten ottamis- ja läjittämispaikkojen, sekä -kuljetusten aiheuttamat vaikutukset suojeluperusteisiin poissuljettu.
Luontodirektiivin liitteen II lajit	
Lapin ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnin näkemykseen, että Valkiavaaran tuulivoimahankkeen toteuttamisen merkittävät heikentävät vaikutukset suojeluperusteena olevaan lapinleinikkiin ovat poissuljettuja varsinaisen tuulivoimaloiden alueen rakentamisen ja toiminnan osalta.	Etäisyyden perusteella (yli 3,9 kilometriä) maa-ainesten ottamis- ja läjittämispaikkojen, sekä -kuljetusten

19.5.2026

Tuulivoimaloiden alueen ja Natura-alueen välinen etäisyys on riittävän pitkä merkittävien kasvillisuusvaikutusten poissulkemiseksi. Maa-ainesten ottamis- ja läjittämispaikkoja ja liikuteltavien maa-ainesten määriä ei ole esitetty Natura-arvioinnissa, eikä siten niiden vaikutuksia lapinleinikkiin siten pystytä arvioimaan.	aiheuttamat vaikutukset suojeluperusteisiin poissuljettu.
Natura-alueen saukkoyksilöiden elinympäristöt voivat ulottua myös Natura-alueen ulkopuolelle. Vaikutuksia suojeluperustelajiin saukkoon ei ole tarkastelu tai arvioitu Natura-arvioinnissa, joten saukkoon kohdistuvia merkittäviä heikennyksiä ei voida poissulkea arvioinnin perusteella.	Lisätty vaikutukset saukkoon.
Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut	
Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen suojeluperusteena 28 Natura-alueella pesivää lintulajia. Näissä lintulajeissa on myös suurikokoisia ja törmäysalttiita lajeja ja toisaalta osa Natura-alueen lintuyksilöistä hyödyntää osittain myös Natura-alueen ulkopuolisia alueita ravinnonhankinta- ja lisääntymisalueina.	Vaikutustenarvioinnissa otettu huomioon myös Natura-alueen ulkopuolella sijaitsevia ravinnonhankinta- ja lisääntymisalueita.
Arvioinnin mukaan Kilsiaapa-Ristivuoman suojeluperusteena olevaan uhanalaiseen päiväpetolintuun ei törmäysmallinnusten tulosten perusteella kohdistu merkittäviä vaikutuksia. YVA-selostuksen liitteenä 13 olevan törmäysmallinnuksen mukaan kyseisellä reviirillä elävä lintu on pyydystetty ja varustettu GPS-lähettimellä vuonna 2023 ja laji on paikannustietojen perusteella liikkunut myös Valkiavaaran tuulivoimaloiden alueella. Seuranta-aineistoa ei kuitenkaan ole esitetty törmäysmallinnuksessa. Natura-arvioinnissa ei ole esitetty GPS-seurantadataa tai hankkeessa tehtyä päiväpetolintujen lentotarkkailutuloksia eikä kerrottu onko niitä aineistoja hyödynnetty uhanalaiseen petolintulajiin kohdistuvien vaikutusten arvioimisessa. Puuteellisesti esitettyjen tietojen vuoksi suureen petolintuun kohdistuvia vaikutuksia ei voida arvioinnin perustella pitää poissuljettuina.	Arviointia täydennetty GPS-paikannusaineiston osalta.
Suuri osa suojeluperustelintulajeista on muuttolintuja, joiden pääsy talvehtimisalueilta pesimäpaikoille Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueelle ja syksyllä takaisin talvehtimisalueille on oleellinen ja välttämätön osa niiden elinkiertoa. Natura-arvioinnin vaikutusmekanismien kuvauksessa on todettu, että tutkimusten mukaan muuttavat linnut väistävät tuulivoimalat ja kiertävät tuulivoimala-alueet. Valkiavaaran tuulivoimaloiden alue sijaitsee Natura-alueen lintujen mahdollisella muuttoreitillä ja lintujen muuton ja muuttoreittien näkökulmasta hyvin lähellä pesimäpaikkoja, jolloin tuulivoimaloiden alueesta voi muodostua este Natura-alueelle saapuville	Täydennetty suojeluperustelajien arviointia.

linnuille. Koska Natura- arvioinnissa ole arvioitu tuulivoimaloiden alueen rakentamisen ja tuotannon aikaisia vaikutuksia Natura-alueen lintujen muuttoon, ELY-keskus katsoo, ettei merkittäviä suojeluperustelinnustoon kohdistuvia vaikutuksia ei voi arvioinnin perustella katsoa poissuljetuksi.	
ELY-keskuksen näkemyksen mukaan linnustoon kohdistuvien vaikutusten osalta arviointia ei ole tehty asianmukaisesti.	Täydennetty arviointia.
Yhteisvaikutukset	
Yhteisvaikutusten arviointia ei ole varsinaisesti tehty. Arvioinnissa ei ole tunnistettu yhteisvaikutuksia muiden tuulivoimahankkeiden kanssa Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen suojeluperustelintuihin siitä huolimatta, että Kilsiaapa-Ristivuoma -alueen etelä- ja länsipuolella on vireillä useita tuulivoimahankkeita, jotka muodostavat lähes yhtenäisen tuulivoima-alueen Natura-alueelle saapuvien muuttavien pesimälintujen muuttoreitille. Näillä tuulivoimahankkeilla on väistämättä yhteisvaikutuksia Natura-alueella pesiville muuttolinnuille ja vaikutukset voivat muodostua merkittäviksi, mikäli tuulivoimahankkeet yhdessä estävät tai vaikeuttavat Natura-alueella pesivien lintujen muuttoa Natura-alueen pesimäpaikoille. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointia ei ole tehty asianmukaisesti.	Täydennetty yhteisvaikutusten arviointia.
Lieventävät toimenpiteet ja seuranta	
Natura-arvioinnissa ei ole pystytty poissulkemaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia arvioinnin puutteiden vuoksi. Siten lieventäviä toimenpiteet voivat olla tarpeen. Lieventävien toimenpiteiden tarve ja mahdollisten toimenpiteiden vaikuttavuus sekä vaikuttavuuden seurannan tarve voidaan arvioida vasta hankkeen asianmukaisen vaikutusarvioinnin jälkeen.	Natura-arvioinnissa ei ole tunnistettu Kilsiaapa-Ristivuoman suojeluperusteita tai koskemattomuutta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Tästä syystä arvioinnissa ei kuvata yksityiskohtaisia lieventäviä toimenpiteitä. Asiaa on käsitelty kappaleessa 8.5.

Niiden suojeluperusteiden osalta, joissa merkittävää heikentymistä ei voida ilman vaikutusten lieventämistä sulkea pois, tulisi määritellä suojeluperustekohtaiset lieventämistoimenpiteet. Toimenpiteet tulee kuvata Natura-arvioinnissa yksityiskohtaisesti ja esittäen tieteelliseen näyttöön perustuva selostus siitä, miten toimenpiteellä poistetaan havaitut haitalliset vaikutukset tai vähennetään niitä. Tämän lisäksi kerrotaan, miten ja milloin toimenpiteet toteutetaan, kuka ne toteuttaa ja miten toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan (Euroopan Komissio 2019).	Lieventämistoimenpiteet ei tarpeen.
Natura-arvioinnissa seurannalla varmistetaan lieventävien toimenpiteiden täytäntöönpanon onnistuminen (Euroopan Komissio 2021). Seuranta on kohdennettava niihin suojeluperusteisiin, joiden heikentyminen on poissuljettu lieventävillä toimenpiteillä. Seurantasuunnitelma on oleellinen osa sellaista Natura-arviointia, jossa muuten mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia lievennetään.	Lieventämistoimenpiteiden seuranta ei tarpeen.
Yhteenveto	
Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei. Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäilys ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio 2019). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen. Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa. Johtopäätöksenä ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi ei täytä asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia. Puutteita on sekä vaikutusmekanismien tunnistamisessa että lajeja- ja luontotyyppejä koskevissa tietoaineistoissa ja vaikutusten arvioinnissa (erityisesti	Natura-arviointia on täydennetty viranomaisen esiintuomien puutteiden osalta. Tietoaineistoa on hankittu enemmän arvioinnin tueksi ja yhteisvaikutusten arviointia on täydennetty. Arvioinnin perusteita on täydennetty ja Natura-alueen koskemattomuuden arviointi lisätty arvioon (kpl 8.5). Natura-arviointiin lisätty karttakuva (1.1), jossa esitetään voimaloiden sijainti suhteessa arvioitavaan Natura-alueeseen. Maa-aineksen ottoalueet esitetty kartalla 2.3. Alueen tuulivoimalahankkeiden muuttolintuselvityksiin perustuva hahmotelma alueen

yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa), mutta myös vaikutusten merkittävyyden ja Natura-alueen koskemattomuuden arviointimenetelmissä ja perusteissa. ELY-keskus kuitenkin katsoo, että hankkeen sähkönsiirron toteuttamisen osalta merkittävät heikentävät vaikutukset sekä yksin, että yhteisvaikutuksessa muiden hankkeiden ja toimintojen kanssa suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin ovat arvioinnin perusteella poissuljettuja. Voimajohdon linjausvaihtoehdoista on riittävän pitkä etäisyys Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueeseen. Yhteenvetona ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi ei ole asianmukaisesti laadittu vaan siinä on seuraavia puutteita tuulivoimaloiden alueen rakentamisesta ja tuotantovaiheesta Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten osalta: - Hankekuvausta puuttuu arvio tuulivoimaloiden alueen koosta ja voimalasijoittelusta suhteessa Kilsiaapa-Ristivuoma Natura-alueen sijaintiin, laajuuteen ja siellä pesivien lintujen muuttoreitteihin. Myös tieto maa-ainesten otto- ja läjityspaikkojen sijainneista puuttuu hankekuvauksesta. - Arvioinnin pohjana olevasta aineistosta puuttuu kaikkien suojeluperusteiden nykytilatiedot (pinta-alatiedot luontotyyppien osalta tai yksilö/parimäärät lajien osalta). Erityisesti saukon ja suojeluperusteena olevien lintulajien Natura-alueen pesimäkannan nykytilatiedot sekä havaintoihin perustuva arvio Natura-alueella pesivien muuttolintujen muuttoreiteistä Natura-alueen pesimäpaikoille tulee esittää sellaisella tarkkuudella, että vaikutusten arvioiminen voidaan tehdä luotettavasti. Nykytilatiedot tulee esittää suojeluperusteittain ja tarvittaessa niitä tulee täydentää maastohavainnoin. Natura-alueen suojeluperustelajien yksilöiden mahdolliset lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä ravinnonhankinta-alueet Natura-alueen ulkopuolella tulee kuvata nykytilatiedoissa ja havainnollistaa tarvittaessa karttaesityksin. Mahdollinen sensitiivisen lajitieto tulee käsitellä asianmukaisesti ja salassa pidettävä tieto esittää tarvittaessa vain viranomaiskäyttöön tarkoitetussa liitteessä. - Vaikutustyyppien ja vaikutusalueiden kuvausta ei ole yleisen tason esittelyn lisäksi esitetty suojeluperustekohtaisesti - Hankkeen vaikutuksia ei ole arvioitu suojeluperusteittain Suomen ympäristökeskuksen uudistetun Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (2. korjattuun painos, Mäkelä	muuttolentoreiteistä on esitetty kuvassa 8.1. Natura-alueen suojeluperusteiden nykytilan tiedot ja hankkeen vaikutusalue on esitetty kappaleissa 7 ja 8. Vaikutusten arviointia on muokattu niin, että ne on arvioitu suojeluperusteittain Suomen ympäristökeskuksen uudistetun Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (2. korjattuun painos, Mäkelä & Salo 2023) mukaisesti. Lieventämistoimenpiteet ei tarpeen.

& Salo 2023) mukaisesti. Oppaan mukaan vaikutusten merkittävyys arvioidaan kaksiportaisella asteikolla ja arviointi tulee perustella objektiivisiin, mieluiten kvantifioitaviin kriteereihin. - Yhteisvaikutuksia muiden läheisten tuulivoimahankkeiden kanssa ei ole arvioitu asianmukaisesti eikä esitetty suojeluperusteittain. - Mikäli merkittäviä heikennyksiä yksin tai yhteisvaikutuksessa muiden hankkeiden kanssa ei kaikkien suojeluperusteiden kohdalla voida sulkea pois arvioinnin perusteella, tulee näille vaikutuksille esittää suojeluperustekohtaisesti lieventäviä toimenpiteitä. Lieventävät toimenpiteet tulee kuvata yksityiskohtaisesti ja esittää tieteelliseen näyttöön perustuva selostus siitä, miten toimenpiteellä poistetaan havaitut haitalliset vaikutukset tai vähennetään niitä. Tämän lisäksi tulee kuvata, miten ja milloin toimenpiteet toteutetaan, kuka ne toteuttaa, ja miten toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan. - mikäli päivitetyssä arvioinnissa päädytään esittämään lieventäviä toimenpiteitä, tulee niiden vaikuttavuudelle esittää seurantasuunnitelma.	
Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen	
Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, ”eheyteen”. Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon. Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen jokaisen suojeluperusteiden osalta voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana (Euroopan Komissio 2019).	Natura-arvioinnissa ei ole tunnistettu Kilsiaapa-Ristivuoman suojeluperusteita tai koskemattomuutta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Tästä syystä arvioinnissa ei kuvata yksityiskohtaisia lieventäviä toimenpiteitä. Asiaa on käsitelty kappaleessa 8.5. Natura-arviointi on päivitetty viranomaisen lausunnon perusteella.

19.5.2026

ELY-keskus toteaa, että arvioinnin asianmukaisuuteen liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. ELY-keskus suosittelee, että Natura-arvioinnista toimitettaisiin yhteysviranomaiselle päivitetty versio.	